

Fitxa tècnica

Guió Michel K. Zongo **Fotografia** Michel K. Zongo **Interpretació** Documental
Durada 80 min **Gènere** Documental **Llengües** Francès i moore, amb subtítols en català

Sinopsi

Sis anys després de l'obertura de la mina a Kalsaka, al nord-est de Burkina Faso, els resultats són amargs. Malgrat totes les esperances de desenvolupament, l'or no ha brillat per a Kalsaka. La mina tanca les portes i deixa enrere un inestimable llegat de desastres socials i ambientals. Al llarg de la història recitada pel narrador, homes i dones valents lluiten per obtenir reparacions i esdevenen els actors i actrius d'un western contemporani.

Crítica

Una immersió cinematogràfica

La lluita d'un grup d'homes i dones que denunciaven amb coratge i dignitat la despulsa i la injustícia socioambiental

Aquest documental, dirigit pel cineasta burkinès Michael Zongo, narra i analitza, en el context de la seva febre local de l'or, les vicissituds i derives dels habitants de Kalsaka, un petit poble situat al nord-est de Burkina Faso. El film mostra com el miratge de l'or i la promesa de riqueses que podrien derivar-se de la seva explotació oferta pel govern i un grup de companyies mineres multinacionals, alimenten en un inici les esperances dels pobladors per després desembocar en la desil·lusió i el descontentament.

Sin oro para Kalsaka ha obtingut els següents reconeixements: Menció Especial del Festival del Film de Carthage (2019); Millor documental del Festival Internacional del Film Francòfon (2019); Millor documental de l'any a Burkina Faso (2019); Millor documental del Festival de Cinema Documental del Brasil (2020).

Burkina Faso (conegut com Alt Volta en temps del colonialisme francès) és un país amb una extensió que supera els tres milions de km² i una població de quasi vint milions d'habitants. Està situat a l'Àfrica occidental i la seva zona septentrional pertany a la regió biogeogràfica i bioclimàtica de transició entre el Sàhara i la sabana sudanesa. Al llarg dels segles les dones de Kalsaka han practicat un modest rentat artesanal d'or aprofitant les grans quantitats de mineral d'alta qualitat que es troba a les muntanyes que envolten aquest poblat. No obstant això, aquesta activitat arriba a la seva fi a principis del segle XXI. L'any 2000 el corrupte govern burkinès va donar una sèrie de permisos d'explotació industrial de les seves reserves d'or a corporacions mineres transnacionals que van iniciar operacions aquest any, donant inici a un boom extractivista. El 2006 la societat anglesa Kalsaka Mining SA construeix la primera mina d'explotació industrial a cel obert a Kalsaka per tal d'extreure 18 tones d'or en una dècada. La companyia minera s'apodera de les muntanyes, expropia els propietaris de terra locals, prohibeix la mineria artesanal, explota els recursos naturals (sovint l'aigua l'acapara la minera en detriment dels habitants de Kalsaka i en alguns llocs està contaminada pel cianur i altres productes emprats en les activitats extractives) i deixa desemparats i assedegats els 3.000 habitants de Kalsaka.

Molts camperols perden les seves terres, en altre temps dedicades a l'agricultura, enmig de promeses i compensacions (llocs de treball, beques escolars, "desenvolupament") que mai es concreten. L'activitat de gran mineria genera una profunda bretxa de desigualtat: Safiata, una adolescent que treballa amb la seva mare, triga quatre dies (de vegades aquest temps pot dilatar-se fins a més d'un mes) a obtenir de manera tradicional un gram d'or en llocs limítrofs a la mina, ja que li està prohibit passar a la zona on abunda el mineral; per la seva banda, la multinacional anglesa extreu més d'una tona a l'any. El 2013 la mina tanca les portes deixant rere seu una catàstrofe ecològica i un poble amb un teixit social desfet per les precàries condicions de vida que es configuren durant el període d'operacions de la multinacional. La situació condueix al reclam popular de les terres i el futur de la comunitat davant un contracte amb la minera que es manté com a secret d'Estat. La història narrada en el documental és un més de molts infortunats episodis en què la gent a l'Àfrica, Amèrica Llatina i altres llocs del món és traïda per una cúpula governamental que, amb una visió a curt termini, està àvida d'apoderar-se dels ingressos oferts per companyies estrangeres. Trobeu alguna semblança amb la martingala de l'Arc Miner de l'Orinoco a Veneçuela?

Guiat per un personatge anomenat Jean-Baptiste, un activista social nadiu de Kalsaka, Zongo, qui a més de ser el director de la pel·lícula és també el director de fotografia i el productor del documental, s'aproxima a l'univers de la petita comunitat per posar en evidència, amb encertada inventiva i perspicàcia política, l'engany, el saqueig i les seves tràgiques conseqüències ambientals. El documental ha estat fet amb estil i talent visual. La càmera de Michael Zongo captura els colors vívids de la paleta burkinesa. De cada quadre es desprèn un polsegós llustre de tonalitats marrons i grogues que sedueix l'espectador i s'acumula a la pell dels homes i dones de Kalsaka. Contrastant amb això apareixen traços de verd fosc, atols de vida i feracitat que subsisteixen enmig de l'erma panoràmica i subratllen la precarietat dels cultius i la vida humana en aquest sec territori.

El director troba de manera sagaç en el film una certa correspondència amb el gènere del *western* i insereix uns personatges estranys a la naturalesa del documental: tres *cowboys* que corren i passegen amb mestria a cavall a la pantalla, lluint vestimentes luxoses. Mentre els vilatans expliquen el que els ha passat a les seves collites i es lamenten per la destrucció de les seves muntanyes sagrades, els tres genets galopen i fatxendegen, llançant el llaç i escupen, beuen cervesa i observen el cel estrellat. A aquests tres personatges exòtics s'afegeix un pregoner que de manera emotiva narra la història de la vila i la traïció de la qual ha estat objecte, exercint un paper similar al del cor del teatre grec antic. El gruix del film es compon d'entrevistes a grups d'homes grans que estan asseguts i parlen directament a la càmera. A la segona part el documental es fa una mica repetitiu en la mesura que els entrevistats reiteren les seves queixes i disgustos. A manera d'apogeu de la seva creació fílmica, Zongo se les arregla perquè l'aigua del poble sigui analitzada i es confirma de manera dramàtica la presència de metalls tòxics. No obstant això, davant l'amenaça de morir de set, als habitants de Kalsaka no els queda una altra opció que ingerir el líquid contaminat.

En definitiva, es tracta d'un documental impactant, intel·ligent, honestament compromès, que apel·lant a enginyoses cabrioles cinematogràfiques aconseguix la seva comesa. En la nostra opinió mereix 4 estrelles i mitja sobre 5.

Francisco Javier Velasco – aporrea.org

Organització:

En conveni amb:

